

Novi doktorji znanosti

Lado KUTNAR

Tema: VPLIV OKOLJSKIH DEJAVNIKOV NA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST POKLJUŠKIH BARJANSKIH SMREKOVIJ

Mentorica: doc. dr. Alenka Gaberščik, somentor prof. dr. Andrej Martinčič

Zagovor: 17. oktober 2000

Lado Kutnar se je rodil leta 1966 v Ljubljani. Po končani srednji naravoslovni šoli se je leta 1986 vpisal na univerzitetni študij gozdarstva, ga uspešno končal in nadaljeval nato s podiplomskim študijem sistematike in ekologije na oddelku za biologijo Biotehniške fakultete. Magistrski študij je uspešno končal leta 1997 z zagovorom magistrskega dela Primerjava vrednotenja lastnosti gozdnih fitocenoz in njihovih rastišč na primeru Landolta, Ellenberga in Koširja.

Po opravljenem pripravništvu v gozdarski operativi je od leta 1993 zaposlen na Gozdarskem inštitutu Slovenije, kjer se ukvarja predvsem z analizo ekoloških, rastnih in vegetacijskih razmer. Študijsko se je izpopolnjeval v Kanadi in v Avstriji.

V svoji disertaciji je posegel na področje šotnatih barij, tj. mokriščnih ekosistemov, ki so zaradi človekovega vpliva čedalje bolj ogroženi. Namen disertacije je bil spoznavanje vegetacijskih in rastiščnih značilnosti barjanskih smrekovij znotraj gozda na Pokljuki kot osnove za ustrezen način gospodarjenja, ohranitev barij in njihove naravne biodiverzitete, ugotavljanje biotske raznolikosti pokljuških barjanskih smrekovij in prehodov v sosednje tipe vegetacije ter njihova odvisnost od okoljskih dejavnikov.

S fitocenološkimi popisi, narejenimi na posameznih vzorčnih ploskvah ter grupiranimi s klastersko analizo, je dokazal, da pripada vegetacija smrekovih barij šestim združbam iz treh vegetacijskih razredov. V nasprotju z barji z rušjem, ki so izolirani otoki, kažejo smrekova barja medsebojne razvojne povezave in povezavo s smrekovo gozdno združbo v okolici barij. Grupiranje raziskovalnih ploskev je učinkovito prikazal tudi z DCA-ordinacijo v dvorazsežnem prostoru, vse skupaj pa je pokrepil še z DCA-ordinacijo značilnih vrst po ploskvah in skupinah.

Floristično-vegetacijska podoba oz. grupiranje raziskovalnih ploskev s pomočjo klasterske analize in DCA-ordinacije se jasno odražajo tudi v rezultatih proučevanja kemizma tal in talne vodne raztopine ter v vodnem režimu. Dokazal je, da obstajajo med posameznimi skupinami značilne razlike v pogledu talnih tipov, trenutne vlažnosti tal in nekaterih kemijskih parametrov v tleh in talni raztopini, kar jasno priča o odločilnem vplivu okoljskih dejavnikov na floro in vegetacijo in sočasno o fitoindikacijski vrednosti mnogih vrst.

Posebno mesto v raziskavi je posvetil smreki zaradi njene edifikatorske vloge v vegetacijskem pogledu. Nadvse ilustrativne so dendrometrijske analize. Izmerjeni rastni parametri pri nesignifikantnih razlikah v starosti dreves na posameznih skupinah ploskev kažejo značilne razlike. Te povezuje z razlikami v vodnem režimu in kemizmu tal na posameznih skupinah ploskev oz. z dostopnostjo hranil. Slednje se odraža tudi v rezultatih foliarnih analiz.

Polona KALAN

Tema: UPORABA ZDRUŽENIH VZORCEV ZA ČASOVNO SPREMLJANJE KAKOVOSTI TAL

Mentorica: prof. dr. Katarina Košmelj

Zagovor: 27. oktober 2000

Polona Kalan se je rodila leta 1967 v Ljubljani. Po končani osnovni in srednji šoli se je vpisala na študij kemije na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Za svoje diplomsko delo je leta 1992 prejela Krkino nagrado. Leta 1992 se je vpisala na magistrski študij na oddelku za agronomijo Biotehniške fakultete in ga končala leta 1996.

Od leta 1992 je zaposlena na Gozdarskem inštitutu Slovenije, na oddelku za gozdno ekologijo. Študijsko se je izpopolnjevala v Avstriji in ZDA. Doslej je objavila 9 znanstvenih člankov, 2 strokovna članka, ima pa tudi več objavljenih referatov na znanstvenih konferencah.

Predmet njene doktorske disertacije je vrednotenje kakovosti gozdnih tal z različnimi kemičnimi parametri tal. Disertacija je vsebinsko nadaljevanje magistrskega dela, v katerem je ugotovila, da je variabilnost kemičnih parametrov v tleh zelo velika, kar pogojuje veliko število potrebnih odvzemnih mest, s tem pa rastejo stroški. Zato se je v disertaciji posvetila uporabi združenih vzorcev tal, pri čemer je izhajala iz dvostopenjskega vzorčenja in ga nadgradila tako, da je talne vzorce s posamezne parcele združila v en združen vzorec. Dokazala je, da je mogoče z uporabo združenih vzorcev z enakimi denarnimi sredstvi bistveno povečati učinkovitost raziskave.

Darij KRAJČIČ

Tema: DRŽAVNI GOZDOVI V SLOVENIJI KOT LASTNINSKA KATEGORIJA IN OBJEKT GOSPODARJE-NJA

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler

Zagovor: 27. december 2000

Darij Krajčič se je rodil leta 1965 v Mariboru, kjer je tudi končal osnovno in srednjo šolo. Leta 1984 se je vpisal na visokošolski študij gozdarstva na Biotehniški fakulteti in ga končal leta 1990. Leta 1992 se je vpisal na podiplomski študij gozdarstva in ga končal leta 1996 z zagovorom magistrskega dela Vpliv vlaganj v gozdove na povečanje njihove vrednosti.

Po diplomu se je zaposlil na Gozdnem gospodarstvu Nazarje, kjer je imel do leta 1995 različne dolžnosti, med drugim je bil direktor dveh obratov. Od leta 1995 je zaposlen kot raziskovalec na oddelku za gozdarstvo Biotehniške fakultete.

Raziskovalno dela na področju ekonomike in organizacije gozdarstva, doslej je objavil 15 znanstvenih člankov in ima 6 objavljenih referatov na domačih in mednarodnih znanstvenih srečanjih.

Doktorand se je lotil raziskovanja problematike, ki je za Slovenijo pomembna, bila pa je doslej pogosto zanemarjena, saj se je zdel obstoj državnih gozdov kar samoumeven. Spremenjene družbene razmere, prenos državnih gozdov v državno last in spremembe pri organizaciji gospodarjenja z državnimi gozdovi so narekovali podrobno osvetlitev nastanka in razvoja državnih gozdov ter kritično presojo učinkovitosti gospodarjenja z njimi. Doktorand je opravil obsežen zgodovinski pregled gospodarjenja z državnimi gozdovi v Sloveniji in ga primerjal s podobnimi razmerami v tujini. Pri svojem raziskovanju je uspešno kombiniral zgodovinske in analitične metode s pogledi, ki jih je pridobil z mnenjsko raziskavo med strokovnimi delavci v gozdarstvu. Pri tem je izhajal iz spoznanja, da se v družbenem razvoju povečujeta socialna in okoljska vloga gozdov, kar povečuje nasprotja med družbo in lastniki gozdov, med javnim in zasebnim interesom. Ta so objektivno najmanjša pri gospodarjenju z državnimi gozdovi. Analiza gospodarjenja z državnimi gozdovi v Sloveniji je pokazala, da ti gozdovi izpolnjujejo večino vseh evropskih meril in kazalnikov za trajnostno gospodarjenje z gozdovi, kar se kaže v krepitvi proizvodnega potenciala teh gozdov in doseženi stabilnosti gospodarjenja. Analiza pa je opozorila tudi na nezadostno izrabo tega naravnega potenciala in s tem povezan nezadosten obseg vlaganj v gozdove. Državni gozdovi so smiselna lastninska kategorija, vendar bi se za še učinkovitejše gospodarjenje z njimi morali ustrezneje organizirati. Zlasti sedanja ureditev, ki vključuje na eni strani odtujeno upravljanje državnih gozdov, na drugi pa neposredno gospodarjenje na podlagi koncesij, ne daje optimalnih rezultatov. Na podlagi analize sedanje organiziranosti gospodarjenja z državnimi gozdovi se doktorand zavzema za organiziranost državnega sektorja gozdarstva v javnem podjetju.

Mirko MEDVED

Tema: GOZDNOGOSPODARSKE POSLEDICE POSESTNE SESTAVE SLOVENSKEGA ZASEBNIH GOZDOV

Mentor: prof. dr. Iztok Winkler

Zagovor: 27. december 2000

Mirko Medved se je rodil leta 1959 na Jesenicah. Leta 1978 je končal srednjo gozdarsko šolo v Postojni in se nato vpisal na visokošolski študij gozdarstva in ga uspešno končal leta 1983. Leta 1991 pa je z uspešnim zagovorom magistrskega dela Vključevanje lastnikov gozdov v gozdno proizvodnjo končal tudi magistrski študij gozdarstva.

Leta 1982 je bil zaposlen na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete, od leta 1983 do 1985 na Gozdnem gospodarstvu Kranj, od leta 1986 je raziskovalec na Gozdarskem inštitutu, od leta 1995 pa vodi oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko. V letih 1987-1998 je delal tudi kot asistent na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete na področjih: organizacija gozdarskih del, pridobivanje lesa, ergonomija.

Raziskovalno dela predvsem na področju pridobivanja lesa in še posebej v zasebnem sektorju. Aktivno sodeluje v delovnih skupinah mednarodne zveze gozdarskih raziskovalnih organizacij.

Doslej je objavil 7 znanstvenih in 9 strokovnih člankov in ima objavljenih 19 referatov na znanstvenih strokovnih srečanjih doma in v tujini. Je soavtor 7 strokovnih monografij.

Svojo disertacijo je osnoval na obsežni anketi, ki je bila opravljena v okviru širšega raziskovalnega projekta na oddelku za gozdarstvo Biotehniške fakultete in Gozdarskem inštitutu in ki je zajela 965 lastnikov gozdov. To mu je omogočilo, da je dosedanja raziskovanja problematike gospodarjenja z zasebnimi gozdovi trdno empirično podprl. Podrobno in temeljito je analiziral posamezne dejavnike, ki so posledica posestne sestave zasebnih gozdov in odločilno

vplivajo na učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Ob dveh sintetičnih družbeno-gospodarskih indikatorjih lastniške in posestne sestave zasebnih gozdov, to sta razdrobljenost posesti in socialno-ekonomska sestava gospodinjstev lastnikov gozdov, je pokazal in analiziral še gozdnogospodarske in socialno-ekonomske indikatorje, ki opozarjajo na gozdnogospodarske posledice posestne sestave naših gozdov.

Posestna sestava slovenskih zasebnih gozdov je neugodna, kar se kaže v veliki razdrobljenosti posesti, njenih neprimernih oblikah in majhni povprečni posesti. To ima pomembne gozdnogospodarske posledice. Gozdovi na majhni razdrobljeni posesti so slabše ohranjeni in imajo nižjo hektarsko lesno zalogo. Proučil je, kako se posestna sestava odraža v pripravljenosti za gospodarjenje z gozdom, pripravljenosti za lastno delo v gozdu, usposobljenosti za gospodarjenje ter posledično v opremljenosti z delovnimi sredstvi za delo v gozdu pa tudi v ekonomski navezanosti na gozd. Pri vseh kazalcih se je pokazala visoka stopnja povezanosti z velikostjo gozdne posesti, kar vodi v sklepno ugotovitev, da je tudi za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi primernejša večja posest primernih naravnih oblik. Uspešnejše gospodarjenje z gozdovi poleg tega zagotavljajo tudi kmečki lastniki gozdov, ki so bolj pripravljeni, usposobljeni in bolje opremljeni za gozdno delo. Ker ni pričakovati korenitih sprememb v posestni sestavi zasebnih gozdov, opozarja in analizira tudi možnosti in interes za povezovanje malih lastnikov gozdov v različne oblike povezovanja, zlasti v zadruga in strojne krožke.

Iztok Winkler

In memoriam

V spomin Tonetu Simoniču

Prijatelju Franetu z željo, da bi spoznal in razumel tudi divjad.

Snežnik 11. 6. 79 Tone Simonič

To posvetilo mi je napisal v svojo knjigo *Srnjad*, biologija in gospodarjenje. S temi željami se je obračal na gozdarje, lovce pa je dopovedoval, da so poleg "koristne rastlinojede divjadi" pomembni tudi rastlinstvo in mesojedi. Hvalevredno pa je, da so njegove ideje o celovitosti gozda prodrle v nov zakon o gozdovih.

Široko razmišljajočega ekologa ni vzelo za svojega ne gozdarstvo ne lovstvo. Enkrat so se mu odpovedovali eni, drugi pa so ga imeli za svojega, nedolgo zatem je bilo ravno obratno, prepogosto pa je bil v svojih razmišljanjih osamljen. Bil ni nikogaršnji, bil je ekološko usmerjen gozdar, ki je videl gozd kot celoto, z vsemi rastlinskimi in živalskimi vrstami, ki vanj sodijo.

S Tonetom Simoničem sem se srečal konec šestdesetih let. Leta 1968 je izdelal za Gojitveno lovišče "Jelen" Snežnik načrt, in to prav v obdobju, ko so se pričele v gozdovih snežniško-javorniškega masiva pojavljati vse večje škode zaradi rastlinojede divjadi. Načrt je predvideval, da bi morali preko kontrolnih ploskev ugotavljati škode in z naraščanjem te tudi povečevati odstrel. Hkrati pa je bilo z odstrelom predvideno

tudi uravnavanje strukture, saj je škoda odvisna tudi od strukture populacije. Obenem pa je načrt predvidel, da se mora izboljšati tudi okolje, v katerem živi jelenjad. Rezultat tega je bilo med drugim to, da je Gozdno gospodarstvo Postojna v sodelovanju z Inštitutom za gozdno in lesno gospodarstvo leta 1969 položilo 64 parov ploskev velikosti 7 x 7 m (ena ograjena, ena neograjena).

Razmere so se zaostrele, škode so bile vse večje, močno otežena, praktično onemogočena je bila obnova starih jelovih sestojev. Vse to je 15. junija 1973 pripeljalo do posvetovanja o škodah, ki jo je povzročala jelenjad v gozdovih postojnskega gozdnogospodarskega območja. Ogleda nekaterih ograjenih kontrolnih ploskev v revirjih Leskova dolina, Jurjeva dolina in Mašun so se udeležili predstavniki ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, nekaj republiških poslancev, predstavniki Lovski zveze Slovenije, Zadruga zveze Slovenije, Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo, Biotehniške fakultete, območne lesne industrije, Poslovnega združenja gozdnogospodarskih organizacij ter kmetov in gozdarjev iz območja.

Ti negativni pojavi so že leta 1969 napotili napredne lovce in gozdarje k iskanju rešitve iz nastalega položaja. Kmalu je postalo jasno, da ne bo mogoče doseči izboljšanja ločeno po posameznih loviščih, brez jasno postavljenih ciljev za širše ekološko zaokroženo obmo-